

Temat: Z JĘZYKIEM ZA PAN BRAT – ZAPOŻYCZENIA W POLSZCZYŹNIE

1. Proces przenikania do języka polskiego wyrazów obcych nie wiązał się ściśle z jedną epoką, ale w zależności od sytuacji politycznej, gromadził słownictwo obce, akcentując wpływy innych kultur na rzeczywistość Rzeczypospolitej, w tym również na język Polaków.

W dobie renesansu stwierdzono wpływ: łaciny, j. niemieckiego, j. włoskiego.

W dobie baroku stwierdzono wpływ: j. ruskiego i j. tureckiego.

W dobie oświecenia stwierdzono wpływ: j. francuskiego.

Historia zapożyczeń

Język jest bytem żywym: rodzi się w konkretnych warunkach potrzeb komunikacyjnych, posiada swoje cechy odrębne, zmienia się, kształtuje, upodabnia do innych języków, wreszcie – starzeje. Słowa powstają i przemijają, mają swoje okresy mody i popularności – oraz czasy upadku i zapomnienia. Jak gwiazdy show businessu (szołbiznesu?). Język polski ma również swoją historię, związaną z rozwojem języka europejskiego w ogóle, a dialektów słowiańskich w szczególności. Poniżej – krótkie

zestawienie wpływów języków obcych na naszą mowę ojczystą. Ku pamięci i dla zachowania tożsamości językowej.

okres	fakty historyczne	wpływy	sfera języka	przykłady
X – XII w.	Przyjęcie chrześcijaństwa	łacina	liturgia, szkolnictwo	bierzmowanie, chrzest, żak, kościół, krzyż, msza, ołtarz, opat, pacierz, papież, przeor
XIII w.	Po najazdach tatarskich – osadnictwo niem, rozwój miast i handlu	język niemiecki	nazwy urzędów miejskich; nazwy rzemieślnicze	sołtys, wójt, gmina, rada, plac, ratusz, rynek, fara, spichlerz, płatnerz, rymarz, ślusarz, warsztat
XI – XIV w.	Związki polityczne	język czeski	różne	blańchy, harce, hańba, hardy, hojny, hrabia, obywatel
XVI	Zainteresowanie kulturą antyku	łacina	oświata	arkusz, atrament, bibuła, dekret, linia, suma, testament, wizytacja
XVI w.	Małżeństwo pol. króla z Boną Sforzą	język włoski	sztuka renesansu włoskiego: architektura, muzyka, teatr; kulinaria;	fraszka, willa, altana, bas, balet, sopran, tenor, szparagi, kalafior, kalarepa, kapusta, sałata, sztylet, szpada, pawęż
XVII w.	Panowanie Stefana Batorego	język węgierski	militaria; ubiór	hajduk, pacholek, hejnał, rokosz, orszak, szereg, kontusz, kita

XV-XVII w.	Po unii z Litwą	język ruski, ukraiński	różne	kniaź, czereda, czereśnia, czeremcha, hoży, hultaj, hreczka, hreczkosiej, rozhovor
XVII w.	Wojny i sojusze	wpływy tatarskie	wojskowość, hodowla koni	czambuł, buńczuk, kańczug, orda, nahajka, całun, jasyr, bohater, bachmat bułany, gniady, kary, rumak
XVII w.	Królowe – Francuzki: Maria Ludwika, Marysieńka Sobieska	język francuski	język elity dworskiej, język teatru, kultury	afisz, aleja, ambaras, awans, awangarda, awantura, bagatela, balkon, batalion, buduar, fotel, fryzjer, gabinet, konsekwencja, magazyn, maniera, perfumy, salon, spryt, suterena, szosa, restauracja, toaleta, wazon
XIX w.	Rozwój cywilizac., rewolucja komunikacyjna	język angielski	sport, żegluga, komunikacja	boks, brydż, mecz, sport, sprinter, slalom, skuter, szyper, skwer; telefon, telegraf
XX w.	Procesy globalizacji, rozwój technologiczny	język amerykański	rozwój nauki, nowe technologie, instytucje i stanowiska	dżinsy, jazz, komputer, interfejs, menedżer, lifting, firma konsultingowy

Ułóż zdania z podanymi zapożyczeniami zaznaczając epokę i rodzaj zapożyczenia.